

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри кримінального права та кримінології ННІПП Національної академії внутрішніх справ
СМАГЛЮКА Олександра Володимировича**

**на дисертацію КРУГЛЮКА Григорія Володимировича
на тему: «Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

На підставі вивчення дисертації та публікацій Круглюка Григорія Володимировича, слід зазначити наступне.

Ступінь актуальності обраної теми. Дисертація Круглюка Григорія Володимировича на тему «Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві» є ґрунтовним і актуальним дослідженням, присвяченим одній із значущих проблем сучасного кримінального права. Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів. В умовах сучасного розвитку України, зокрема з урахуванням дії воєнного стану та необхідності відбудови об'єктів критичної інфраструктури, особливого значення набуває забезпечення безпеки праці у сфері будівництва. Будівельна галузь традиційно належить до сфер із підвищеним рівнем виробничого ризику, що обумовлює необхідність належного кримінально-правового забезпечення охорони життя і здоров'я працівників.

Статистичні дані та правозастосовна практика свідчать про наявність значної кількості правопорушень у цій сфері, що підтверджує своєчасність і практичну значущість обраної теми.

Дисертація Круглюка Г. В. є одним із перших у вітчизняній науці кримінального права комплексних монографічних досліджень кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою саме у сфері будівництва. Робота виконана на належному теоретико-методологічному рівні, має чітку логічну структуру, що відповідає поставленій меті та завданням дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність не викликає сумнівів, оскільки вони ґрунтуються на засадах доктрини кримінального права та кримінологічних основах.

Структура дисертації є логічною та послідовною. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі автором досліджено стан наукової розробленості проблеми, здійснено історико-правовий аналіз становлення законодавства, а також проведено порівняльно-правове дослідження зарубіжного досвіду. Другий розділ присвячений характеристиці об'єктивних і суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 272 КК України. У третьому розділі розглянуто питання кваліфікації відповідних кримінальних правопорушень, їх відмежування від суміжних складів, а також особливості призначення покарання.

Позитивною рисою дисертації є використання широкої емпіричної бази, зокрема аналіз судової практики, статистичних даних, а також результатів опитування працівників правоохоронних органів. Це підвищує достовірність отриманих результатів та їх практичну спрямованість.

Заслугує на схвалення проведений автором порівняльно-правовий аналіз законодавства зарубіжних країн, який дозволив сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення національного кримінального законодавства. Важливим є також урахування сучасних умов функціонування будівельної галузі, зокрема в період воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Хотілося звернути увагу на всебічну методологічну основу дисертації, оскільки автор застосовує діалектичний метод застосовано для дослідження кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві у взаємозв'язку із соціальними, економічними, виробничими, технічними та правовими чинниками, які зумовлюють суспільну небезпечність такого діяння, його криміналізацію та особливості правового регулювання у сфері будівництва, історико-правовий

метод для дослідження еволюції законодавства, *формально-догматичний* і *логіко-юридичний* методи – під час аналізу змісту диспозиції ст. 272 КК України, тлумачення її окремих ознак, з'ясування змісту понять, що характеризують об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкта та суб'єктивну сторону досліджуваного кримінального правопорушення, а також при дослідженні особливостей його кваліфікації та призначення покарання, *герменевтичний* метод – для тлумачення норм кримінального, трудового, будівельного та спеціального законодавства, що регламентує правила безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою а також порівняльно-правовий метод для вивчення зарубіжного досвіду. Крім того, статистичний метод використано для узагальнення даних про правопорушення та судові рішення.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів (8 підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура є логічною та послідовною, що дозволяє чітко простежити розвиток аргументації від теоретичних основ до практичних рекомендацій.

Теоретичний внесок дисертації полягає в поглибленому аналізі кримінально-правової природи порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві, уточненні її об'єктивних і суб'єктивних ознак, а також розробці авторської концепції вдосконалення кримінально-правових засобів протидії цьому кримінальному правопорушенню. Практичне значення роботи полягає в розробці конкретних пропозицій щодо вдосконалення ст. 272 КК України, які можуть бути використані в правотворчій діяльності. Зокрема, пропозиції щодо уточнення статті 272 КК України шляхом виключення словосполучення «на виробництві або будь-якому підприємстві», заміни формулювання «порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою» на «порушення вимог безпеки, що стосуються виконання робіт з підвищеною небезпекою», а також уточнення ознак учинення такого діяння службовою особою є обґрунтованими та актуальними.

Результати дослідження можуть бути використані в правозастосовній діяльності правоохоронними органами, прокуратурою, судами та адвокатами для підвищення ефективності розслідування та судового розгляду справ про порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві. Крім того, вони мають значення для модернізації освітніх програм юридичних закладів освіти, що сприятиме підготовці фахівців із глибшим розумінням сучасних викликів у сфері протидії кримінальним правопорушенням проти безпеки виробництва.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Дисертація за характером і змістом досліджених автором питань, без будь-яких сумнівів, є однією з перших в Україні комплексним монографічним дослідженням кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві, у якому обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення положень кримінального законодавства України і правозастосовної практики.

У роботі на основі зарубіжного досвіду кримінально-правової регламентації відповідальності за порушення вимог безпеки праці та правил виконання робіт з підвищеною небезпекою теоретично обґрунтовано практичну доцільність удосконалення системи кримінально-правових норм України у сфері охорони праці та безпеки виробництва шляхом посилення їх структурної узгодженості шляхом зміни назви розділу X Особливої частини КК України на «Кримінальні правопорушення проти охорони праці та безпеки виробництва», що зумовлено ширшим змістом родового об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 272 КК України, порівняно з чинною назвою цього розділу, та сприятиме формуванню сучасного кримінально-правового інституту охорони праці й підвищенню ефективності запобігання порушенням правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві.

Автором запропоновано модель об'єктивної сторони порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві, відповідно до якої її обов'язковими кримінально-правовими елементами є діяння, наслідки, причинний зв'язок і обстановка вчинення кримінального правопорушення, причому останню визначено як самостійну конструктивну ознаку складу, що охоплює просторово-технологічні, організаційно-правові та нормативно-регулятивні умови здійснення будівельних робіт, а також систематизовано основні способи вчинення такого кримінального правопорушення залежно від характеру порушення вимог охорони праці та безпеки на будівництві.

Основні положення та висновки дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в 10 наукових публікаціях, серед яких три статті – у наукових фахових виданнях України, одна – у зарубіжному виданні, шість тез доповідей оприлюднених на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам для здобуття ступеня доктора філософії.

Таким чином, дисертація Круглюка Григорія Володимировича на тему: «Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві» відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Круглюка Григорія Володимировича на тему: «Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві», водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту.

1. Потребує додаткового обґрунтування запропонована автором зміна назви розділу X Особливої частини КК України на «Кримінальні правопорушення проти охорони праці та безпеки виробництва».

2. Приклад, запропонований автором на стор. 192 дисертації, який би мав засвідчити про помилки, які трапляються в судовій практиці щодо встановлення причинного зв'язку, насправді свідчить про неправильне розуміння суб'єктами досудового розслідування суцільно небезпечних наслідків складу правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 272 КК у вигляді «створення загрози загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків».

3. У роботі використано значний масив нормативного матеріалу та судової практики, однак в окремих випадках аналіз судових рішень має узагальнений характер без достатньої деталізації конкретних правозастосовних проблем, що виникають під час кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених ст. 272 КК України.

Ці зауваження не применшують загальної цінності дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку, а лише вказують на можливі напрями для подальшого вдосконалення. а також можуть бути враховані у подальшій науковій розробці проблематики дисертаційного дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертація оформлена згідно з нормативними вимогами, передбаченими для такого виду робіт, написана державною мовою з дотриманням наукового стилю. Дисертаційна робота Круглюка Григорія Володимировича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею, високоякісним науковим дослідженням, яка вирізняється ґрунтовним теоретичним і емпіричним аналізом, а також практичною спрямованістю. Запропоновані автором рекомендації мають потенціал для вдосконалення кримінального законодавства та правозастосовної практики в Україні.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

На підставі вищенаведеного вважаю, що дисертація Круглюка Григорія Володимировича на тему: «Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою на будівництві» за своїм змістом відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»; є завершеною, самостійною кваліфікованою науковою працею, що містить науково обґрунтовані результати проведених автором досліджень, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має суттєве значення для юридичної науки; відповідає вимогам, визначеним Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 № 261 (із змінами), а також наказу МОН від 12.01.2017 № 40 щодо оформлення дисертації.

Дисертант **Круглюк Григорій Володимирович** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за обраною спеціальністю.

Рецензент:
професор кафедри кримінального
права та кримінології ННІПІ НАВС
кандидат юридичних наук,
доцент

Олександр СМАГЛЮК